

DATOS IDENTIFICATIVOS

Interculturalismo en Ámbitos Socio-educativos

Materia	Interculturalismo en Ámbitos Socio-educativos			
Código	O05M138V01101			
Titulación	Máster Universitario en Intervención Multidisciplinaria na Diversidade en Contextos Educativos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OP	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Historia, arte e xeografía Lingua española			
Coordinador/a	Fernández Bello, Pedro			
Profesorado	Cid Fernández, Xosé Manuel de Jesús Rodríguez, María Elena Fernández Bello, Pedro Pato Lorenzo, Josefina			
Correo-e	pfervelho@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral	<p>A materia forma parte do módulo Interculturalismo e educación, no que tamén se inclúe "Interculturalismo en contextos escolares".</p> <p>Os estudantes cursan en primeiro lugar esta materia, que pretende fornecer un panorama dos desafíos sociais e culturais que plantexa a realidade multicultural e multilingüe da Comunidade Autónoma Galega, designadamente visibilizada pola recente e cada vez máis relevante presenza de inmigrantes e retornados, e que tenta construír respostas innovadoras desde o interculturalismo crítico para o ámbito socioeducativo en xeral.</p> <p>É por iso que entendemos esta materia como un espazo de reflexión crítica que interprete tamén desde unha óptica [xeográfica] o fenómeno da mobilidade e das migracións, que formule propostas innovadoras sobre a xestión da diversidade lingüística e cultural para a Galiza do século XXI e que impulse un diálogo intercultural igualitario con persoas, colectivos e asociacións de inmigrantes de diferentes culturas e linguas co obxectivo de achar valores compartidos para a convivencia e solucións comúns para a superación das barreiras sociais, para alén de proporcionarlle ao alumnado os recursos necesarios para estimular e potenciar a súa capacidade de autocrítica no plano das crenzas, actitudes e condutas estereotipadas e prexuzosas fronte ás persoas e grupos pertencentes a outras culturas.</p> <p>En conclusión, a materia "Interculturalismo en entornos socio-educativos" participa na consecución daqueles obxectivos do máster que fan referencia, especialmente, á adquisición de formación teórica de carácter multidisciplinar no ámbito do interculturalismo, a análise de situacións reais e de experiencias educativas innovadoras, así como no coñecemento, deseño, desenvolvemento e avaliación de programas, actividades e materiais de carácter socioeducativo e intercultural.</p>
------------------	---

Competencias de titulación

Código	
A1	Comprender os principios básicos dos grandes ámbitos da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar, sendo capaz de describir e comparar as diferentes correntes teóricas dominantes en cada ámbito da diversidade dende unha perspectiva multidisciplinar
A2	Adquirir habilidades básicas de deseño, aplicación e avaliación de propostas de intervención dirixidas a traballar coa diversidade, valorando especialmente as aportacións innovadoras
A3	Ser capaz de analizar prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, detectando puntos fortes e débiles, con especial énfase nas de carácter innovador

A7	Identificar os servizos de apoio escolares e socio-comunitarios que poden ser de utilidade no ámbito da diversidade
A8	Planificar e organizar traballos tutelados, sendo capaz de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos e elaborar con corrección un informe relacionado con algún dos módulos do mestrado
A9	Comprender, analizar e valorar as dimensións éticas e políticas implícitas nos procesos educativos formais e non formais en contextos de diversidade
A12	Ser capaz de emitir unha valoración crítica sobre programas, materiais e prácticas educativas e socio-educativas relacionadas coa diversidade
A13	Promover unha actitude positiva cara as ideas e as prácticas educativas innovadoras relacionadas coa diversidade
B2	Dominar diferentes estratexias metodolóxicas co propósito de mellorar as condutas profesionais e facilitar a aprendizaxe autónoma, a través do emprego de recursos como os contratos de aprendizaxe, a aprendizaxe baseada en problemas ou o uso de portafolios
B3	Adquirir condutas de respecto e de axuda. Ser sensibles a todo tipo de diversidade
B5	Favorecer o traballo cooperativo, asumindo responsabilidades e aceptando a disparidade de opinións

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Reforzar a capacidade de saber aplicar os coñecementos adquiridos á resolución de problemas en contextos amplos e interdisciplinarios mediante, entre outras metodoloxías, estratexias de aprendizaxe cooperativa e de aprendizaxe baseada en problemas/casos/proxectos	A2	B5
Desenvolver representacións e actitudes positivas cara as diferentes linguas e culturas	A13	B3
Analizar e avaliar os diferentes modelos de xestión da diversidade lingüística e cultural	A3	
Promover movementos, asociacións e entidades de educación no ocio e no tempo libre que estimulen a presenza e a participación de crianzas, mozos e mozas inmigrantes e retornados para codefinir e coconstruír un mundo de todos desde o diálogo libre de imposicións	A7 A13	B2
Deseñar programas e/ou actividades e materiais de uso por asociacións de atención a colectivos culturalmente diversos, para favorecer a normalización da convivencia de diferentes culturas	A2 A3	
Analizar e valorar prácticas educativas innovadoras relacionadas coa normalización da convivencia no ámbito local	A13	
Identificar os servizos socio-comunitarios e as súas actividades profesionais que se ofrecen a inmigrantes individual ou colectivamente	A7	
Levar a cabo actividades de planificación e avaliación de iniciativas interculturais, empregando metodoloxías que favorezan o traballo colaborativo entre alumnado, profesionais e con asociacións de inmigrantes	A2 A8	B3 B5
Ser capaz de valorar positivamente os sistemas culturais minoritarios, incluído o propio que, paradóxicamente, se pode considerar minoritario no propio territorio, por baixa autoestima e carencia dunha política de posta en valor dos valores culturais galegos e os relacionados coas colectividadeas xeográficamente próximas	A9 A12	B3
Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos xeográficos ó seu traballo no campo do interculturalismo	A3	
Proporcionar os recursos necesarios para potenciar a súa capacidade reflexiva e para adoptar unha actitude responsábel, respectuosa e cooperativa no traballo con persoas e grupos de inmigrantes	A9	B3
Coñecer os diferentes enfoques teóricos e análises da realidade da convivencia entre colectivos con diferenzas lingüísticas e culturais	A1	
Reflexionar sobre os contributos a Psicoloxía Social pode ofrecer como ferramenta explicativa á hora de dar conta dos procesos que rixen a conduta interpersoal e intergrupál	A1	
Contribuír á educación intercultural profundizando no coñecemento dos fenómenos subxacentes ao desenvolvemento de prexuízos e de actitudes e comportamentos discriminativos fronte ás persoas diferentes	A12	B3
Lograr competencias para manexar eficazmente os conflitos intergrupais xurdidos no ámbito da multiculturalidade e para promover actitudes cooperativas previndo e/ou reducindo os prexuízos		B5
Saber interpretar críticamente os mecanismos (latentes ou manifestos, conscientes ou inconscientes) mediante os que a cultura ou os colectivos dominantes continúan a manter minorizados a grupos lingüísticos, étnicos, socioculturais...	A9 A12	

Contidos

Tema	
1. O directo á diferenza. Implicacións socioeducativas do interculturalismo	1.1. A educación intercultural nos contextos socioeducativos 1.2. Interculturalismo e educación para a paz 1.3. Experiencias socioeducativas na nosa realidade 1.4. Planificación e avaliación de un Encontro Intercultural

2. A perspectiva intercultural desde as diversas realidades xeográficas	2.1. As diferentes áreas xeográficas no marco natural 2.2. As diferentes áreas xeográficas no marco sociocultural 2.3. As migracións no mundo actual 2.4. A integración na comunidade local da diversidade sociocultural
3. Aspectos psicosociais das comunidades con diversidade social e cultural	3.1. Estereotipos: clasificación, funcións e orientacións teóricas 3.2. Relación entre estereotipo, prexuízo e discriminación 3.3. As relacións intergrupais. Enfoques teóricos: teoría do conflito realista e teoría da identidade social 3.4. Psicoloxía social aplicada á resolución de conflitos intergrupais. Cambio de actitudes e redución de prexuízos
4. A xestión do plurilingüismo en Galicia como desafío histórico	4.1. Principios, estratexias e referencias relevantes 4.2. Propostas de boas prácticas (no contexto educativo formal e non formal) desde a análise e avaliación de casos significativos: Canadá, Australia, Vale de Aosta, Luxemburgo, Cataluña, País Vasco

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	13	10	23
Seminarios	6	18	24
Titoría en grupo	4	4	8
Outros	4	0	4
Sesión maxistral	7	17,5	24,5
Traballos e proxectos	0	25	25
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Seminarios	Convite a persoas con experiencia práctica. Reflexión sobre a súa actuación profesional e o labor que desenvolve a entidade na que traballa
Titoría en grupo	Axuda para a realización dos traballos tutelados. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Outros	Participación nas actividades de módulo
Sesión maxistral	Exposición ao alumnado da información básica sobre os contidos da materia e/ou directrices sobre os traballos, exercicios ou proxectos a desenvolver polos discentes de forma individual ou colectiva

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e na propia aula de 20 a 22 hs. os xoves e venres. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.
Titoría en grupo	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e na propia aula de 20 a 22 hs. os xoves e venres. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e na propia aula de 20 a 22 hs. os xoves e venres. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A atención ao alumnado realizaráse a través de diversas vías: a través da plataforma Tema, por correo electrónico, telefonicamente, e na propia aula de 20 a 22 hs. os xoves e venres. Os estudantes tamén poderán usar as horas de titoría que ten o profesorado no seu gabinete.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Valoración das actividades realizadas na aula ou en outros contextos controlados	50

Outros	Actividade de módulo	10
Traballos e proxectos	Valoración do traballo tutelado, individual ou grupal	30
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Presentación en clase de resultados do traballo individual ou en pequeno grupo	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

As actividades non superadas na 1ª convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

O alumnado que por motivo xustificadado non poda asistir a todas as sesións presenciais contará con actividades alternativas.

Bibliografía. Fontes de información

Básica

Especialmente relacionada co tema 1:

Cid, X. M.; Soutelo, R. Dominguez, X. C. (2008): As migracións nas sociedades contemporáneas: os desafíos na Galicia actual. Santiago: Sotelo Blanco.

Valero Matas, J.A. (2008). La educación social ante los nuevos retos de la inmigración y los servicios sociales. Valladolid: Universidad de Valladolid.

Especialmente relacionada co tema 2:

Nogué Font, Joan & Joan Vicente Rufí (2001): Geopolítica, identidad y globalización. Barcelona: Ariel.

VV.AA. (2006): Atlas mundial ilustrado. León: Editorial Everest.

Zárate Martín, M. A., & M. T. Rubio Benito (2005): Geografía Humana. Sociedad, Economía y Territorio. Madrid: Ed. Ramón Areces.

Especialmente relacionada co tema 3:

Expósito, F. e M. Moya (coords.) (2005): Aplicando la Psicología social. Madrid: Pirámide.

Martínez García, Manuel Francisco (2006): Diversidad cultural: una oportunidad y un desafío para la convivencia. Psicología científica [www.psicologiacientifica.com]

Vila, E. (coord.) (2007): Pedagogía de la alteridad. Interculturalidad, género y educación. Madrid: Popular.

Especialmente relacionada co tema 4:

Academia Valenciana de la Lengua (2008). Actes del I Simposi Internacional sobre Situació i perspectives del Plurilingüisme a Europa. Valencia: Publicacions de l'Academia Valenciana de la Llengua. À

[<http://www.unige.ch/traduction-interpretation/recherches/groupes/elf/news/valencia/PLURILINGISME.pdf>]

Beacco, Jean-Claude et al. (2010): Guide pour le développement et la mise en oeuvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques Linguistiques [www.coe.int/lang/fr -o la correspondiente versión inglesa-].

Beacco, J.-C. et M. Byram (2007): Données et methodes pour l'élaboration des politiques linguistiques , capítulos 3 e 4 da Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe. Strasbourg: Conseil de l'Europe, Division des Politiques linguistiques, pp. 45-69 [Tamén se pode consultar en línea a versión en inglés].

BOE núm. 222 (15/09/2001): INSTRUMENTO de ratificación de la Carta Europea de las Lenguas Regionales o Minoritarias, hecha en Estrasburgo el 5 de noviembre de 1992 [Contiene también el texto de la Carta].

Byram, Michael (2009): Sociétés multiculturelles et individus pluriculturels: le projet de l'éducation interculturelle , in Plateforme de ressources et de références pour l'éducation plurilingüe et interculturelle. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques linguistiques. Páxina 5 de 7

Cavalli, Marisa et al. (2009): L'éducation plurilingüe et interculturelle comme projet , in Plateforme de ressources et de références pour l'éducation plurilingüe et interculturelle. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques linguistiques.

Comisión de las Comunidades Europeas (2008): Multilingüismo; una ventaja para Europa y un compromiso compartido. Bruselas: COM(2008) 566 final.

González González, M (dir.) et Modesto A. Rodríguez Neira (coord.) (2008): Mapa sociolingüístico de Galicia 2004, vol II, Usos lingüísticos en Galicia. A Coruña: Real Academia Galega.

McPake, Joanna et Teresa Tinsley (coords) (2007): Valoriser toutes les langues en Europe. Graz: Centre européen pour les langues vivantes/Conseil de l'Europe.

Milian Massana, Antoni (1984): La regulación constitucional del multilingüismo , Revista Española de Derecho Constitucional, 10, pp. 123-154.

Yilmaz, Ali (2004): La pluralidad lingüística en Suiza ¿ventaja o desventaja. [www.sncweb.ch/spanisch/reportajes/mehrspr-esp-def.pdf]

Complementaria

Especialmente relacionada co tema 1:

Proxecto Atántida (2003). Interculturalidad y Educación: Un nuevo reto para la sociedad democrática

Aguilar, M.J. (Dir.) (2005): Inmigración, interculturalidad y ciudadanía. Nuevas realidades y estrategias de acción en la España del siglo XXI. Albacete: UCLM-MCYT, (edición en DVD-ROM).

Cid, X. M.; Feijoo, X.; Veloso, S. e Carita, L. (2007): «A experiencia de Ponte... nas ondas! e a candidatura do patrimonio inmaterial galego-portugués á UNESCO», en Pereiro, X. (coord): As fronteiras e as identidades raianas entre Portugal e España. Vigo: Galaxia.

Cid, X. M. e Fernández, R. (2006): «Camiños para o encontro Galicia - Portugal», en Claves de educación e de cultura, Lethes, 7, 50-69.

Cid, X. M., Dapía, M. D. Heras, P. Payá, M. (2001): Valores transversales en la práctica educativa. Madrid: Síntesis.

García Molina, J. e Marí, R. (2002) (Coords): Pedagogía social y mediación educativa. Toledo: Asociación de Educadores Sociales de Castilla La Mancha.

González, S. (1999): Abrente incerto. Pobreza, dereitos humanos e desenvolvemento na Galicia de hoxe. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco.

Jares, X. R. (Coord.) (2008): Educación e Paz II. Presente e futuro da construción da Paz. Vigo: Xerais.

Suárez Sandomingo, J. M. (Coord.) (2005): La interculturalidad pedagógica: nuevos enfoques, nuevas prácticas. Lugo: Axac.

Touriñán, J. M. e Santos, M. (eds, 1999): Interculturalidad y educación para el Desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional. Santiago: Xunta de Galicia.

VV.AA (2000): Curso de castellano para inmigrantes y refugiados. Madrid: Fundación Largo Caballero.

Especialmente relacionada co tema 2:

Corna-Pellegrini, Giacomo (2001): «La reflexión geográfica para prepararse al multiculturalismo». Scripta Nova, Nº 94 (2): 1-13.

Especialmente relacionada co tema 3:

Brown, R. (1998): Prejuicio: su psicología social. Madrid: Alianza Editorial.

Essomba, M. A. (2008): Diez ideas clave. La gestión de la diversidad cultural en la escuela. Barcelona: Graó.

Rodríguez, A. (1996): «Psicología social de los prejuicios». En: Álvaro, J.L., Garrido, A. Y Torregrosa, J.R. (coord): Psicología social aplicada. Madrid: McGraw-Hill.

Solé, C. (Ed.) (1996): Racismo, etnicidad y educación intercultural. Lleida: Universitat de Lleida.

Solé, C. (1996): Visiones teóricas y actualidad del racismo. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

Páxina 6 de 7

Van Dijk, T. (2003): Racismo y discurso de las elites. Barcelona: Gedisa.

VV.AA. (1998): La interculturalidad que viene. El diálogo necesario. Barcelona: Icaria.

Especialmente relacionada co tema 4:

Conseil de l'Europe (2008): Livre blanc sur le dialogue interculturelle [CM(2008)30 final]. Strasbourg: Comité de Ministres, Conseil de l'Europe.

Comisión de las Comunidades Europeas (2008): Libro verde «Inmigración y movilidad: retos y oportunidades de los sistemas educativos de la UE». Bruselas: COM(2008) 423 final.

Coste, Daniel et al. (2009): «L'éducation plurilingue et interculturelle comme droit», in Plateforme de ressources et de références pour l'éducation plurilingüe et interculturelle. Strasbourg: Conseil de l'Europe, División de Politiques linguistiques.

Churchill, Stacy (2003): L'enseignement des langues et l'identité civique canadienne face a la pluralité des identités des canadiens. Strasbourg: Conseil de l'Europe.

Herrera, Diego, Bernat Albaigés i Mercè Garet (2003): La inmigració i el treball intercultural a las entitats d'educació en el lleure de Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya

Fernández Bello, Pedro (1991): «Bases para un espacio comunicativo común Galiza- Norte de Portugal» (texto presentado a la Conferencia Internacional de Barcelona sobre el Plurilingüismo en Europa), AGALIA, 27, pp. 363- 371.

Fernández Bello, Pedro (1995): «Galiza-Gallaecia-Portugal: umha realidade negada», AGALIA, 43, pp. 285-297.

Le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg (2005-2006): Profil de la politique linguistique éducative. Grand-Duché de Luxembourg.]Council of Europe, Language Policy División: www.coe.int/lang].

Little, David (dir.) (2010): Intégration linguistique et educative des enfants et adolescents issus de l'immigration. Strasbourg: Conseil de l'Europe-Division de Politiques Linguistiques. [www.coe.int/lang/fr]o la correspondiente version inglesa].

Lo Bianco, Joseph (2003): La politique linguistique en Australie: un lieu de controverses et de negotiations sur l'identité nationale. Strasbourg: Conseil de l'Europe.

Martínez Sanz, Cristina (2007): «Plurilingüismo y multiculturalidad: el caso del sistema educativo canadiense». Revista de Educación, 343: 133-148.

Région Autonome Vallée d'Aoste (2007): Profil de la politique linguistique éducative. Vallée d'Aoste. Rapport regional. [Council of Europe, Language Policy División: www.coe.int/lang]

Tuts, Martina (2007): «Las lenguas como elementos de cohesión social. Del multilingüismo al desarrollo de habilidades

para la comunicación intercultural[]]. Revista de Educación, 343: 35-54.

Recomendacións

Outros comentarios

O calendario de actividades de aula estará ao dispor dos discentes desde a sesión de acollida e información a celebrar en de setembro.
